

Nr 271.

Av herrar **Spångberg** och **Ericsson** i Näs, *angående tillförande till vederbörande producent av viss del av de skattebelopp, som influtit vid visning av svensk film.*

Sedan många år har frågan angående statligt stöd åt svensk filmproduktion diskuterats. Exempelvis väcktes vid 1939 års riksdag motioner med detta syfte. Förslag har senare också framlagts om sådant stöd, och statsrådet och chefen för finansdepartementet medgav välvilligt, att skälen, som kunna anföras för att statsmakterna i någon form böra lämna stöd åt inhemsk filmproduktion, äro värda beaktande.

Det lär heller icke kunna bestridas att den svenska filmen spelar en allt större roll för vårt folk — på senare tid har glädjande nog, att döma av sporadiskt förekommande notiser i dagspressen, arbetet för att få ut den svenska filmen även till utlandet börjat bära frukt. Samtidigt upplyses emellertid, att inkomsterna för exporten äro mycket begränsade. I varje fall är det ju enbart glädjande, om god svensk film kunde nå ut till andra länder.

För den svenska landsbygden och dess befolkning, vars legitima och rättmätiga behov av sund och god förströelse ej kan täckas av teater, konserter, föreläsningar etc., utgör filmen, speciellt den svenska, en synnerligen god tillgång och kan i många fall inte bara ersätta utan i vissa fall till och med överträffa både teater och konserter. Det bör ju nämligen inte förbises, att många spelfilmer mer eller mindre direkt beröra samhällsliga problem och ge en framställning av dessa, som icke blott skänker publiken förströelse utan även hänleder dess uppmärksamhet på frågornas stora betydelse.

Även den minsta lilla by kan bli delaktig av våra främsta skådespelares prestationer lika väl som av våra bästa musikers. Kännedomen om en rad av våra främsta författare och deras verk har genom filmen trängt ut till en långt bredare publik än som eljest skulle varit fallet. Vi tillåta oss nämna bland andra Harald Beijer, Hjalmar Bergman, Dagmar Edqvist, Olle Hedberg, Herbert Grevenius, Ragnar Josephson, Walter Ljungqvist, Sven Stolpe, Jan Fridegård, Josef Kjellgren, Bertil Malmberg, Gösta Gustaf-Janson, Rune Lindström, Wilhelm Moberg, Runar Schildt, Sigfrid Siwertz, Selma Lagerlöf, Marika Stiernstedt, Karl Staaff, Fredrik Ström, Oscar Rydqvist, Gustaf Sandgren och Hjalmar Söderberg. Enbart under innevarande biografisäsong framföras på de svenska biograferna verk av Sven Edvin

Salje (»På dessa skuldror»), Oscar Rydqvist, Jan Fridegård, Ingmar Bergman, Bernhard Nord, Josef Kjellgren och Marika Stiernstedt.

Med hänsyn till vad här anförts är det särskilt ur landsbygdens synpunkt av synnerlig vikt, att den svenska filmproduktionen både kvalitativt och kvantitativt kan hävda sig gentemot den utländska, som nästan undantagslöst arbetar med större kapitallgångar men som icke alltid inverkar på den svenska publiken i önskad riktning.

Den svenska filmproduktionen har de senaste åren haft att kämpa med ytterst stora ekonomiska svårigheter. Av 1948 producerade 40-talet filmer lära endast omkring 10 ha gått ihop eller lämnat något överskott. Övriga filmer ha gått med avsevärda förluster.

Av debatten i tidningspressen under senare tid angående dessa problem synes framgå, att produktionskostnaden för en svensk film i allmänhet belöper sig till i genomsnitt 325 000 kronor och att en dylik film för att gå ihop måste ses av mellan 700 000 och 800 000 personer. Det har vidare hävdats, att samtidigt som producenten icke alltid kunnat täcka sina egna utlägg har filmen medfört en inkomst i nöjesskatt till stat och kommun av i runt tal en halv miljon. Den genomsnittliga förlusten per svensk spelfilm anges under senare år ha varit 50—75 000 kronor.

Orsakerna till den kris som alltså otvivelaktigt synes existera för svensk film äro givetvis flera. För det första är vårt språkområde ytterst ringa jämfört med övriga filmproducerande länders, såsom Amerika, England, Frankrike, Italien och tidigare (sannolikt även framdeles) Tyskland—Österrike och delvis Schweiz. Dessa ha ju tiodubbla och i vissa fall tjugodubbla språkområden att exploatera sina filmer på. Dessutom ha statsmakterna i nästan alla filmproducerande länder på ena eller andra sättet stött den inhemska produktionen för att hindra den utländska att bli alltför dominerande men givetvis också i insikt om att en nationell filmproduktion är av mycket stor betydelse i skilda hänseenden. I Sverige ha producenterna hittills icke erhållit något stöd från statsmakterna utan varit hänvisade att helt stå på egna ben, i konkurrens med världens i ekonomiskt avseende långt rikare utrustade producenter. En annan omständighet, som försvårat produktionen av svensk film, är de stegrade kostnaderna. Sedan före kriget ha dessa sprungit i höjden med bortåt 40 procent, under det att inkomsterna, filmhyrorna, bland annat genom den senaste nöjesskattehöjningen blivit mindre till följd av biografernas minskade inkomster. Föreliggande uppgifter visa, att biografintäkterna sedan den 2 februari 1948 minskat med omkring 11 procent. Vissa tecken tyda på att inkomsterna fortsätta att sjunka.

Denna utveckling kan naturligtvis icke fortsätta. Den svenska filmproduktionen måste förr eller senare om icke upphöra så i varje fall starkt begränsas. Kvaliteten måste sjunka. Enklare farser och lustspel torde komma att framställas, då dessa bli billigare än djupare syftande filmer. Att

detta icke skulle verka i smakfostrande riktning är uppenbart. Men inte minst ur valutapolitiska och andra ekonomiska synpunkter blir det till stor skada, om den svenska filmproduktionen skulle tvingas upphöra.

I skilda länder ha olika åtgärder vidtagits till stöd åt den inhemska filmproduktionen — såväl i form av direkta anslag som lägre nöjesskatt, i vissa fall fullständig skattebefrielse. I andra fall har stödet fått formen av bestämmelser att utländsk film får visas på biograferna endast i viss proportion till inhemsk sådan. Inte minst ha statsmakterna i våra nordiska broderländer visat intresse för den inhemska filmproduktionen och på olika vägar lämnat densamma stöd.

På grund av det bekymmersamma läge, i vilket den svenska filmproduktionen nu befinner sig, och med hänsyn till den obestridda betydelse det har ur ekonomiska och kulturella synpunkter för hela vårt folk att svensk filmproduktion fortsätter och hålles på så hög kvalitativ nivå som möjligt förefaller det oss självklart, att riksdagen nu går in för positivt stöd åt densamma. Åtminstone två olika linjer kunna här väljas, antingen att riksdagen beviljar direkt anslag för premiering av konstnärlig och samhällligt betonad svensk spelfilm eller också att nöjesskatten å denna sänkes, så att producenterna således få högre filmhyra för denna än för utländsk film. Tekniskt synes ingen svårighet möta att tillämpa någon av dessa linjer. I nuvarande läge förefaller det dock vara enklast att välja den senare, d. v. s. medge lägre nöjesskatt å svensk film. Då all utsläppt film måste passera censuren, kunde denna låta den svenska filmen åtföljas av ett kort till vederbörande producent och skattemyndigheten, varå angavs, att den lägre skatten skulle erläggas. Naturligtvis finns det också andra metoder, varigenom den lägre skatten enkelt och utan mångskriveri kunde fastställas, samtidigt som producenten, då vederbörande film vore spelad, från biografägaren omedelbart erhöle så mycket högre filmhyra som sänkningen av skatten innebure.

Med stöd av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att 20 procent av de skattebelopp, som influtit vid visning av svensk film, på lämpligt sätt direkt och omedelbart tillföras vederbörande svenska producent.

Stockholm den 23 januari 1949.

Aug. Spångberg.

Gunnar Ericsson
i Näs.